

Kič u dječjem vrtiću

Mirošević, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:484937>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

KIČ U DJEČJEM VRTIĆU

Petra Mirošević

Split, 2019.

ODSJEK ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

KIČ U DJEČJEM VRTIĆU

STUDENTICA:

Petra Mirošević

MENTORICA:

doc. dr. sc. Marija Brajčić

Split, ožujak, 2019.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. UMJETNOST.....	2
3. O KIČU	3
3.1 O ukusu.....	4
3.2 Tradicionalni kič.....	4
3.3 Kič u slikarstvu	5
3.4 Kič u književnosti	6
3.5 Kič u glazbi	6
4. KIČ U DJEČJEM VRTIĆU	7
5. POTICANJE DJEČJE KREATIVNOSTI.....	8
6. METODOLOGIJA	10
6.1 Problem istraživanja	10
6.2 Cilj istraživanja.....	10
6.3 Hipoteze	10
6.4 Ispitanici	10
6.5 Postupak.....	10
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	11
7.1 Rezultati.....	11
8. ZAKLJUČAK	16
9. LITERATURA.....	17
10. PRILOZI	18
11. SAŽETAK	22
12. SUMMARY	23

1. UVOD

Kič ne bi mogao nastati niti se razvijati bez postojanja kič čovjeka, ljubitelja kiča, onoga koji kao tvorac umjetnosti stvara kič, a kao konzument umjetnosti spreman ga je kupiti i čak ga vrlo dobro platiti. Shvaćena u širem smislu, umjetnost je uvijek portret čovjeka svog vremena, a ako je kič laž (često ga, s pravom, tako definiraju) ta se laž ponovo vraća čovjeku koji ima potrebu za njom, odnosno onome koji se služi tim tako vrlo obzirnim zrcalom da bi se mogao prepoznati u lažnoj slici koju mu ono uzvraća i da bi mogao ispovijediti svoje laži. To je fenomen kojim ćemo se baviti (Hermann Broch, 1990). Kič se kao već spomenuti fenomen pojavljuje i u dječjim vrtićima. Upravo to mjesto ranog odgoja i obrazovanja, kao i jedna od njegovih glavnih komponenti, odgajatelji i djeca, bit će u fokusu ovog rada.

U teorijskom djelu rada definira se pojam kiča i njegove rasprostranjenosti u umjetnosti i životu, raspravlja se o umjetnosti i ukusu. U daljnjem radu se kroz teorijski dio istražuje kič u dječjem vrtiću i poticanje dječje kreativnosti.

Empirijski dio rada temelji se na provedenom istraživanju. Istraživački je problem utvrditi razinu sposobnosti odgajatelja pri razlikovanju kiča od likovnog djela te utjecaj radnog staža na isto. Istraživanje se vršilo u Dubrovniku (DV Ciciban, DV Radost, DV Izviđač), Splitu (DV Marjan, DV Adriana, DV Popaj, DV Mandalina), Zagrebu (DV Radost). U ispitivanju je sudjelovalo 150 sudionika (N=150). U anketnom upitniku, koji je ujedno i mjerni instrument ovog istraživanja, odgajatelji su zaokruživali stupanj slaganja s tvrdnjama vezanim uz pojam i moguće uzroke pojave kiča, također su ponuđene četiri slike između kojih su odgajatelji zaokruživali onu za koju smatraju da je kič.

U završnom djelu je donesen zaključak na temelju teorijskog i istraživačkog djela.

2. UMJETNOST

Za početak mogli bismo postaviti dva pitanja: „Što je to umjetnost? i Što je to umjetničko djelo?“ Čini nam se da su to jednostavna pitanja na koja svi možemo intuitivno odgovoriti. No kada krenemo odgovarati kao da riječi nisu dovoljne za opisati nešto što u sebi objedinjuje toliko toga, što nikad nije konačno, a izaziva razne osjećaje. Ipak ako potražimo definiciju umjetnosti, najčešće nailazimo da je umjetnost osobita ljudska djelatnost čije se značenje konstruira u složenom komunikacijskom procesu između umjetnika, umjetničkog djela i publike. Umjetnosti su se pridavala različita značenja u različitim povijesnim razdobljima, no od početka modernog doba skloni smo umjetnosti pridavati sljedeće osobine: svaka pojedina umjetnost posjeduje vlastiti visoko razvijeni i autonomni jezik; umjetnost ima neovisnu i slobodnu poziciju u društvu; umjetnost nema društveno propisanu svrhu; svrha umjetnosti leži u ispunjavanju njene modernistički definirane prirode, koju određuju ideje slobode, imaginacije, individualnosti, otkrića, eksperimenta, pobune, ljepote, istine, pravde. Nadalje umjetničko djelo djeluje na razum, osjećaje i imaginaciju, oplemenjujući čovjeka i ljudsku kulturu.“ U sociologiji je umjetnost definirana kao jedna od kulturnih univerzalija koja je prisutna u svim segmentima društvenog života, u svim društvima, kulturama i civilizacijama. Cjelokupno društvo još od špiljskih crteža i slika pa sve do danas obuhvaćeno je velom umjetnosti koja je kroz povijest imala različite funkcije, stilove, ideje i izvedbe“ (Pećnjak, 2013). Kad je stavimo u kontekst već spomenutog dječjeg vrtića, djeteta i odgajatelja potrebno je naglasiti da je umjetnost važan aspekt djetetova razvoja, ona ne samo da ima odgojni karakter već potiče bolju koncentraciju i fokusiranost, kod djece razvija divergentno mišljenje a samim time i kreativnost, luči hormon sreće što rezultira kvalitetnijim življenjem. Zbog tolike važnosti koja umjetnost kao takva i bavljenje njome predstavlja već u ranom odgoju i obrazovanju djeteta, u daljnjem ćemo se tekstu baviti njenom najvećom prijetnjom (koja je sve više pristutna u dječjim vrtićima) kičem.“ Kao sustav imitacije, kič je, zapravo, dužan kopirati umjetnost u svim njezinim specifičnim pojavama. Ne može se, međutim, metodološki imitirati kreativni čin iz kojeg nastaje umjetničko djelo: imitirati se mogu samo najjednostavniji oblici“ (G. Dorfles, 1997.)

3. O KIČU

„Kič m sing. tantum djelo bez umjetničke vrijednosti, u izradi podilazi onome što se smatra popularnim, često i lošem ukusu i samo ga proizvodi, nazoviumjetnost, šund.“ (Hrvatski enciklopedijski riječnik, 2003; 507)

U umjetnost, dizajn, arhitekturu, modu, televiziju, život uvukao se kič. S kičem živimo, a umjetnost nam se dogodi ponekad, pogotovo ako ne znamo gdje treba tražiti. Uvukao se u tolikoj mjeri da nam je izmijenio pogled na estetiku te smo ga u nekim aspektima počeli doživljavati kao nešto poželjno i vrijedno. Prva knjiga ove teme na koju sam naišla bila je „Kič-antologija lošeg ukusa“ autora Gilla Dorflesa gdje se kič predstavlja kao surogat umjetnosti. Na njega se ne gleda kao na manje važnu ili lošu umjetnost, već kao na sasvim drugačiji pogled na stvarnost. U sebe uvlači stvarni svijet i svijet umjetnosti, služeći se sladunjavošću i lažnim sjajem kao taktikom maskiranja svog jeftinog postojanja. Pojam kič često povezujemo s nečim što je jeftino, dostupno svima, prekomercijalizirano. Odmah se sjetimo predmeta iz Kine, umjetnog cvijeća, goblena, porculanskih životinja i plastičnih svetaca, promislimo li malo dalje i većih pojmova kao religija, turizam, politika. Općenito se smatra, da je kič proizvod 19.st., vremena kada građanska klasa doživljava svoj hijerarhijski uspon, dok se usporedno razvijaju tehnike masovne proizvodnje i kultura masovne potrošnje. Kič je proizvod zapadnog svijeta. Buržuska potražnja za ukrasnim predmetima koji su trebali označavati njihovu sofisticiranost u vidu sklonosti lijepome dovela je do hiperinflacije proizvoda jeftinog sadržaja i izrade, a koji su eksploatirali redom elemente svih dotadašnjih umjetničkih razdoblja i stilova samo svrhu demonskog ukrašavanja svakodnevnih predmeta. U vremenu romantizma čovjek je zaokupljen svojim osjećajima, začinjene su ideje neshvaćenih junaka i „weltschmerza“ koje će masovna kultura prekrojiti po svome, potčinjavajući nekoj svojoj potrebi za sigurnošću opipljivog upravo slobodu za kojom umjetnost teži. U ovom slučaju, kič je svaka zloupotreba umjetničkog načina, koja je prilagođena tržišnoj potrebi. Kič teži regresiji, povratku u neka prošla, bolja vremena. Predstavlja idealiziranu sigurnost dalekog doma, djetinjstva, sladunjavosti i patetike. Sjeti nas na bakin stan pun goblena, tabletića, velike smeđe zdjele za kekse u obliku školjke i čajnika u obliku mačke. To je jedan svijet za sebe koji evocira idealizirane uspomene na događaje i sudionike. „Nitko od nas nije dovoljno nadčovjek da bi izbjegao kiču“ zapisao je Milan Kundera, jer kič je bez obzira koliko ga prezirali, sastavni dio ljudskog stanja.

3.1. O ukusu

Iako su razlike između kiča i lošeg ukusa jedva opipljive te se smatra da ova dva pojma idu ruku pod ruku, potrebno ih je razlikovati. Razgovor o ukusu počinje raspravom o poslovice : „ o ukusima se ne raspravlja“. Diskutabilnost ne raspravljanja o ukusima je u njenoj dogmatiziranoj postavci. Ukus je zatvoren i subjektivan sustav koji osobi daje pravo stava. Profesor Huzjak navodi da je umjetnost tema o kojoj će svatko imati svoje mišljenje. Jer za razliku od molekularne biologije koja zahtijeva dugotrajno temeljito izučavanje, dakle znanje, za umjetnost je, prema uvriježenom mišljenju, dovoljno ono što svi imaju- osjećaji i ukus. „U izjavi “sviđa mi se“ samo se kaže da percipirani objekt korespondira s mojim osjećajem stvari, ništa o samom estetskom objektu“ (P.Finci, 2006.). Zbog toga Finci smatra da o ukusima ne raspravljamo jer nisu važni budući da ne sadržavaju objektivnost. U sociologiji se obično polazi od pretpostavke da je ukus društveno određen. Različite društveno-ekonomske grupe ili klase imaju različite ukuse. Pierre Bourdieu smatra da postoji dinamika potrošnje i želja suvremenih potrošača da nadmaše svoje prijašnje ili tradicionalne obrasce ponašanja željom da oponašaju one koji su im društveno nadređeni. Prema tome iznošenjem suda zasnovanog na ukusu, mi dobivamo informaciju o subjektu koji prosuđuje, a ne o prirodi stvari kojima sudimo. Učinit će se da ukus kao subjektivni zatvoreni sustav sa svojim dogmatiziranim pravilima ne može suditi o umjetnosti koja teži demokratizaciji i slobodi. Zato ćemo i o lošem ili dobrom ukusu razgovarati kao o sustavu subjektivnosti doživljaja i sofisticiranosti same osobe.

3.2. Tradicionalni kič

Otkad je čovjek izumio strojeve za industrijsku reprodukciju predmeta različitih oblika nastao je jaz između osjećaja za materijal i njegova oblikovanja. Sukob između oblika i strukture kako je ovu pojavu definirao P. Francastel, očitovalo se na zaprepašćujući način upravo na području u kojem prevladavaju osjećaji: u predmetima napravljenima da ponude estetski užitek (Čelebonović, 1990.). U to se ubrajaju predmeti koji nemaju određenu primjenu ili značenje: sitnice koje mogu ponuditi sliku blagostanja, te omogućuju prepuštanje igri dječjih i nezrelih maštarija. Proizvodnja takvih predmeta (sladunjavih kipića, nefunkcionalnih pehara i servisa, suvenira) čije podrijetlo seže u 19. stoljeće, nastavlja se i danas, unatoč napretku na polju industrijskog dizajna. Autor knjige *Asphyxiant culture*, Jean Dubuffet zapisuje ono što

je primijetio još dvadesetih godina ranije: umjetnost prošlosti, a osobito umjetnost sadašnjosti ne samo da nije dostupna nego je i apsolutno dosadna. Ona postaje predmetom divljenja samo pripadnika elite ali bez pravog razumijevanja i afiniteta. Tako se otvara novo plodno polje za kič. Nadalje kako bi potkrijepio izjavu da su se narodni običaji mijenjali pod utjecajem bogataških običaja, daje primjer vitrina građanske obitelji. One su obilovale blistavim porculanom i srebrom, staklom i bjelokosti, te tako postale idealom širokih slojeva ljudi koji u nju nisu mogli staviti izvorni Meissen porculan, rusko srebro ili japansku bjelokost. Plastične sitnice, gipsane figure, posluživači s ugraviranim čipkastim motivima, koji su sakupljeni bez sposobnosti pravog rasuđivanja, značili su kič. „Među osobitostima primitivnog čovjeka, koje je već zapazio C. G. Jung, dvije su karakteristične i za korisnika tradicionalnog kiča. S jedne strane primitivac projicira svoju intimu prema vanjskom svijetu, dok je, s druge strane, nesposoban razviti svoju svijest i podrediti joj vlastito ponašanje. Zajedno s lošim filmovima, žutim tiskom itd., kič predmeti im služe kao polazište za projiciranje bijede svojeg unutarnjeg svijeta prema van“ (Čelebenović, 1990.).

3.3. *Kič u slikarstvu*

Bit kiča sastoji se u zamjeni etičke s estetskom kategorijom, koja umjetniku nameće „lijep“ rad umjesto „dobrog rada“, a bitan mu je efekt ljepote (Dorfles, 1990.). Dobar primjer mogu biti slike koje se prodavaju po cestama i trgovima. Ako za one najšarenije gledaoci i prihvaćaju kategorizaciju kiča, počinju protesti kada se taj termin usmjeri na crne slike s reljefnim balerinama i ružama pošpricanim autolakom kao reflektornim izvorom svjetla. Dakle, pitanje kiča nije samo kičenost; u osnovi kič je gluma, laž, pretvaranje - plastično cvijeće, zid obojan u mramor ili slika koja nešto oponaša; kič se isključivo bavi temom i time automatski negira jezik materijala kojim se služi, gubeći sadržaj (Huzjak, 2000.). Pitanje razlikovanja teme od sadržaja jest pitanje razlikovanja izražajnog od kiča, promišljenog od šablonskog, istinitog od lažnog.

3.4. Kič u književnosti

Kič u književnosti nazivamo šund, odatle i naziv „šund literatura“. Zbog nedostatka vlastite fantazije, kič uvijek koristi najprimitivnije metode oblikovanja kao pornografija kojom nastoji predočiti ljubav, kao detektivski roman koji se sastoji od niza pobjeda nad zločincima, ili kao propagiranje trivijalnosti. „Unatoč njegovu naturalističkom karakteru i njegovoj čestoj uporabi realističke tehnologije, kič roman ne prikazuje svijet onakvim kakvim on jest, nego onakvim kakvim ga ljudi žele ili kakvog se boje“ (Broch, 1990.). Autor već spomenute knjige Antologija lošeg ukusa, G. Dorfles navodi da se kod književnih djela pretjerana pozornost pridaje zapletu, priči, a zanemaruje se važnost autorova osobnog stila i specifičnog izričaja u kojem je djelo zamišljeno i izvedeno, što je bitno za estetski aspekt djela. „Osobna čežnja za nekim boljim i sigurnijim svijetom temelj je banalne romantike kao izražajnog sredstva i privlačne snage kiča, naspram razotkrivajuće i uznemirujuće snage istinske umjetnosti. U unaprijed oblikovanim klišejima i njihovim čvrstim konvencijama traži se i pronalazi bijeg od stvarnosti,“ (Broch, 1990.).

3.5. Kič u glazbi

Opće kulturne vrijednosti i neke temeljne spoznaje o čovjekovoj prirodi pokleknule su pred potrošačkim društvom, konzumerizmom i kičem. Tako je i glazba postala proizvod, a dobra prodaja glavno mjerilo kvalitete. Kad je riječ o glazbenoj umjenosti, gramofonska je industrija, osim promjene glazbe i slušatelja, omogućila stalnu dostupnost glazbe širokoj publici te utjecala na glazbeno stvaralaštvo koje se prilagođavalo tehničkim mogućnostima nosača zvuka (Brđanović, 2013.). Interes glazbene industrije ogledao se u dobroj prodaji proizvoda pa su se forma i razina kvalitete ogledali u interesu publike. Tako je nastala glazba čije je trajanje kratko i ne zahtijeva osobitu koncentraciju i intelektualni napor, a njihove melodije i tekst su lako pamtljivi što ih čini poželjnima za često emitiranje. Danas je, kao i prije dvije tisuće godina, glazba važna u odgoju djece. Premda na stav mladih prema glazbi snažan utjecaj imaju mediji, što se jednako odnosi i na slušanje kao i na bavljenje glazbom – osim medija o tome odlučuju i neki drugi faktori, kao što su kulturno okruženje, tradicija, porijeklo i obrazovanje (Supićić, 2006.). Glazba ima veliku ulogu u dječjem razvoju, stoga je briga o dostupnosti kvalitetnih glazbenih sadržaja važna društvena zadaća od općeg interesa i ne može biti prepuštena slučaju ili tržištu.

4. KIČ U DJEČJEM VRTIĆU

Dok sam proučavala temu kiča u dječjem vrtiću, naišla sam na veoma zanimljivo predavanje profesora Huzjaka pod nazivom „Šablone, stereotipi, klišeji u crtežu i životu“. U svom predavanju iznosi mišljenje kako naučene šablone i tromost u odgoju dovodi do pasivnog i povodljivog pojedinca, konformista bez vlastitog stava i inicijative. Posezanjem za šablonom, oslobađa njenog korisnika napora za razmišljanjem, a iza nje će se sakriti osoba koja strahuje da bi njena različitost od drugih mogla biti kritički obilježena. Šablona nas odvaja od vlastite osobnosti i uranja u mirnu stajačicu prosječnosti u kojoj smo parolama o netaentu zaštićeni od mogućih zahtijeva za ulaganjem napora istraživačkog, kognitivnog karaktera. Krivca za to nalazi u nedovoljnoj obrazovanosti roditelja te samih odgajatelja i učitelja. Na vrlo jednostavan način odgovorio je zašto je stereotipnost loša i kako nas prati kroz cijeli život, počevši od banalnoga, poprimajući veće razmjere. Zadatak roditelja, djece i odgajatelja bio je nacrtati kuću. Sve tri grupe nacrtale su gotovo iste modele- kockastu kuću s trokutom koji je predstavljao krov, kvadratnim prozorima koji u sebi imaju križeve. Nitko nije nacrtao ono okruženje u kojem stvarno živi, nego izmišljeni i naučeni model koji ustvari ne postoji. Za takve crteže koji ustvari prikazuju „znak“ ne treba ni vrijeme, ni trud, niti volja. Za stvarni crtež potrebno je puno gledanja, razmišljanja i truda. Takve stereotipnosti s vremenom prelaze na psihološke, socijalne i ideološke sfere, samo se prilagođavaju novim okolnostima. „Naučeni obrasci iz djetinjstva „ovako se radi ovo“, u odrasloj dobi može prerasti u podložnost autoritetu. Odgojni dril u najranijoj dobi prerasta u strah od „biti drugačiji“. Zbog toga prihvaćamo primitivan dizajn, kič, loše pjesme, sapunice, trenutnu modu, šablonski način ponašanja itd. Klišeizirano ponašanje ne dopušta individualizam, prezire različitosti i sve gura u ladice. Stereotipni pristup svijetu dovodi do krutosti percipiranja i mišljenja, do konformizma i na kraju do predrasuda i intolerancije“. (Huzjak, 2014.). Jedan od primjera koji nam ukazuje na postojanje problema šablona i kiča u dječjem vrtiću su čizmice za Sv. Nikolu. Ako obratimo pozornost primijetit ćemo da su izložene čizmice iste crvene boje, skoro identičnih oblika i ukrasa. Isto se odnosi na Božićne čestitke ili pak Uskršnja jaja. Ovakvi oblici likovnih radova ponavljaju se već generacijama. Drugi problem kod ovakvih likovnih aktivnosti jest taj što djeci ne pruža zadovoljstvo istraživanja, eksperimentiranja, razmišljanja, traženja novih spoznaja te kreativnog izražavanja. Uglavnom su inicirane od strane odgajatelja bez osluškivanja dječjih želja i potreba u datom trenutku. U provođenju likovnih aktivnosti s djecom nema mjesta pravilima, zakonitostima i kritici, jer su oni momentalni zaglušivači kreativnosti, slobode, samopouzdanja i radoznalosti.

5. POTICANJE DJEČJE KREATIVNOSTI

„Svako dijete je umjetnik, problem je kako ostati umjetnik kad odraste.“

„Kao dijete crtao sam kao Raphael, ali trebao mi je cijeli život da opet crtam kao dijete.“

Pablo Picasso

Kreativnošću se označava niz mentalnih procesa koji dovode do novih rješenja, ideja, zamisli, umjetničkih formi, teorija i rezultata koji su jedinstveni i novi. Kreativnost je jedna od pokretača naše civilizacije, jer su zahvaljujući njoj ljudi razvili znanost, tehnologiju, medicinu i umjetnost. Guilford (1957.) u svom modelu intelekta ističe razliku između konvergentnog i divergentnog mišljenja, prema kojem je konvergentno mišljenje usmjereno ka rješavanju problema i vodi ka jednom točnom rješenju, dok divergentno mišljenje predstavlja fluentan tok misli koje producira brojne ishode i originalne ideje. Za kreativnost potreba su oba načina razmišljanja, kako bi se od raznih originalnih ideja izabrala ona najbolja. Pitanje motivacije za stvaralačkim postupkom također određuje razinu umjetničkog dostignuća pa tako stvaranje radi potrebe za stvaranjem daje kvalitetnije rezultate od stvaranja po zadatku. Likovna aktivnost kao i mnoge druge umjetničke aktivnosti nude mnoštvo mogućnosti kroz koje djeca istražujući različite materijale i likovne tehnike mogu izraziti svoje ideje, osjećaje, misli i pogled na svijet. Autori naglašavaju da je razumijevanje suvremene umjetnosti nužan preduvjet za kvalitetan predškolski rad, također naglašavaju da je nužna prisutnost suvremene umjetnosti u predškolskom radu. Preduvjet uspješnog razvijanja estetskog osjećaja kod djece, je osobna zainteresiranost i pozitivna usmjerenost odgajatelja prema kulturnim objektima koje prezentiraju djeci. Dokazano je da rano bavljenje likovnim aktivnostima poboljšava i druge aspekte spoznaje, npr:

- Likovne aktivnosti potiču fokusiranje, odnosno usmjeravanje pažnje, pa učestalo bavljenje likovnim aktivnostima poboljšava koncentraciju i u drugim aktivnostima.
- Likovne aktivnosti potiču opuštanje cijelog organizma i lučenja hormona sreće, što rezultira kvalitetnijim življenjem.
- Upotreba različitih materijala, rješavanje problema koje donosi likovni proces, eksperimentiranje i traženje novih spoznaja pridonosi razvoju divergentnog mišljenja, a samim time i kreativnosti.

Nekoliko je osnovnih aspekata rada kad je u pitanju likovnost u ranoj i predškolskoj dobi:

- uvažavanje i prihvaćanje dječjeg autentičnog likovnog izraza u skladu s razvojnim karakteristikama dobi djeteta;
- omogućavanje pristupa raznolikim likovnim materijalima i tehnikama likovnog stvaralaštva;
- osiguravanje vremena i prostora za likovne aktivnosti;
- omogućavanje djetetu da usvoji posebne likovne vještine kad su u pitanju likovni materijali i likovne tehnike;
- upoznavanje djeteta s likovnom umjetnošću putem slikovnica, reprodukcija, posjeta galerijama i muzejima.

Kreativnost se može poticati na brojne načine, a neki od njih su:

- postavljanje pitanja koja pobuđuju različite psihološke funkcije: Tko? Kada? Zašto? Što bi bilo kad bi? Imaš li drugu ideju? Što misliš što će se dogoditi ako? Na što te to podsjeća?
- Također možemo igrati različite igre: igre originalnih odgovora, npr. što je sve crveno?; igre riječima, izmišljanje nastavka priče ili drugog kraja; pronalaženje veza npr. što je zajedničko mravu i lokomotivi?; koje još upotrebe mogu imati svakodnevni predmeti?; dovršavanje jednostavnih crteža; problematske priče i sl.

Svijet dječjeg likovnog stvaralaštva fascinantno je područje, puno neočekivanog i nepredvidivog. Način na koji djeca stvaraju od svoje najranije dobi svojom svježinom i autentičnošću nadmašuje sva očekivanja, ako ga prihvatimo u njegovoj izvornosti. (Balić Šimrak, 2011.)

6. METODOLOGIJA

6.1. Problem istraživanja

Problem ovog istraživanja je postojanje kiča u dječjim vrtićima te (ne)sposobnost odgajatelja kod prepoznavanja istog.

6.2. Cilj istraživanja

Temeljni je cilj istražiti prepoznaju li odgajatelji u dječjim vrtićima kič kao sveprisutniju pojavu u ustanovama ranog i predškolskog odgoja.

Iz temeljnog cilja proizlazi specifični cilj:

- istražiti utječe li radni staž odgajatelja na sposobnost prepoznavanja kiča u odgojnom procesu.

6.3. Hipoteze

H1: Odgajatelji imaju sposobnost prepoznavanja kiča.

H2: Odgajatelji s dužim radnim stažem manje će prepoznavati kič u odnosu na odgajatelje s kraćim radnim stažem.

6.4. Ispitanici

Podaci su prikupljeni u 8 dječjih vrtića na području Dubrovnika (DV Ciciban, DV Radost, DV Izviđač), Splita (DV Marjan, DV Adriana, DV Popaj, DV Mandalina) i Zagreba (DV Radost). Uzorak se sastojao od 150 odgajatelja (N = 150).

6.5. Postupak

Za potrebe ovog istraživanja koristila sam anketni upitnik koji se sastoji od 11 pitanja, odnosno 10 tvrdnji i 1 pitanja u kojem se od ispitanika tražilo da zaokruže slovo ispod slike za koju smatraju da je primjer kiča.

Kao instrument sam koristila Likertovu skalu za procjenu datih tvrdnji. Odgajatelji kao ispitanici su tvrdnje ocjenjivali brojevima od 1 do 5 (1 – uopće se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem).

Prve dvije tvrdnje se odnose na opće znanje odgajatelja o pojmu kiča. Preostalih osam tvrdnji odnosi se na stav odgajatelja prema kiču kao pojavi prisutnoj kako u društvu tako i u odgojnoj ustanovi.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U ovom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja kroz obradu podataka anketnog upitnika. Rezultati su prikazani u dva dijela prema hipotezama. U prvom dijelu istražuje se prepoznaju li odgajatelji kič. U drugom dijelu se istražuje utjecaj radnog staža na prepoznavanje kiča

7.1. Rezultati

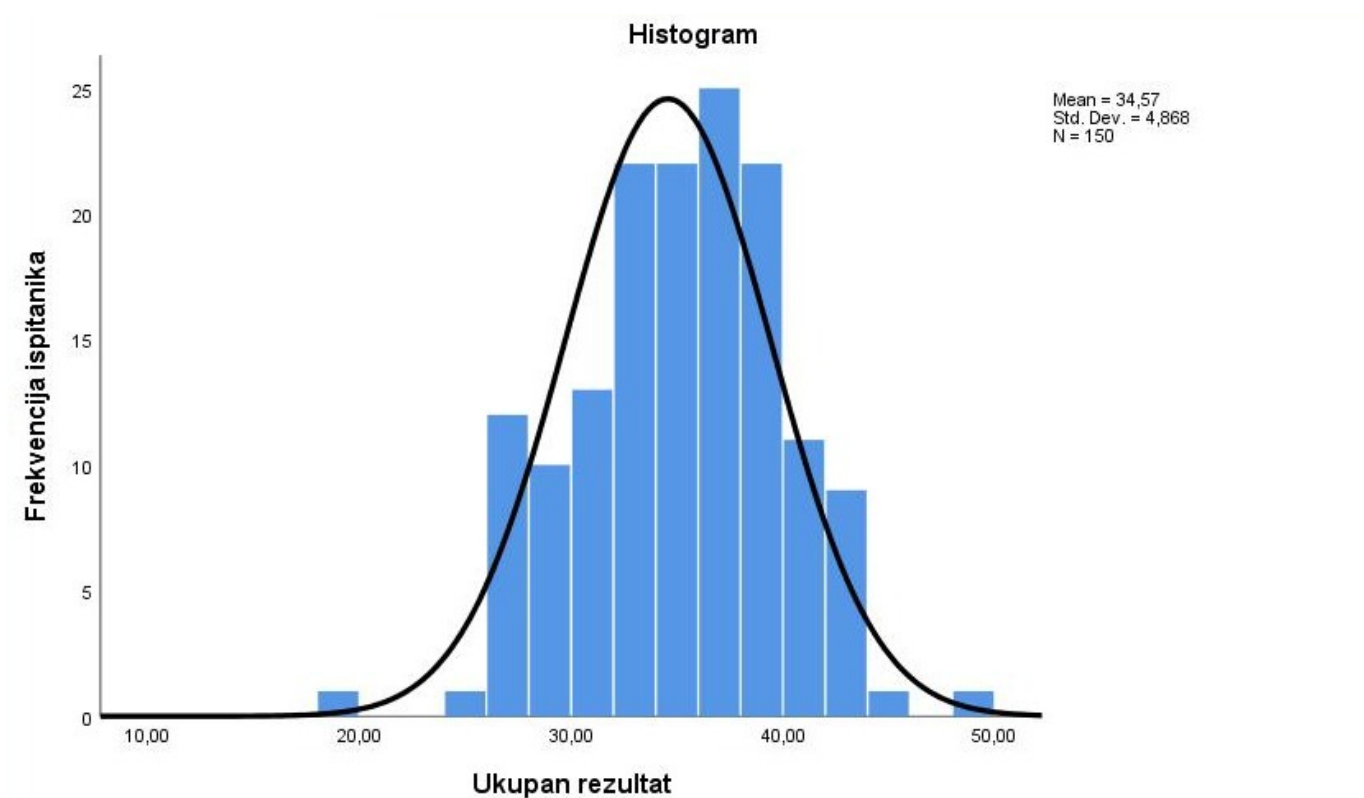
H1: odgajatelji imaju sposobnost prepoznavanja kiča.

U prvom dijelu anketnog upitnika dato je 10 tvrdnji u obliku Likertove skale procjene. Odgajatelji su zaokruživali stupanj slaganja s tvrdnjom.

S ciljem provjere postavljenih hipoteza formiran je ukupan rezultat kao linearna kombinacija 10 pitanja korištenih u upitniku. Prije toga, pitanje pod rednim brojem 1 i rednim brojem 3 su rekodirana. Od mogućeg teorijskog raspona od 10 do 50, ostvaren je raspon odgovora od 19 do 48 bodova na skali. U tablici 1, prikazana je aritmetička sredina i standardna devijacija rezultata na ovoj skali na cijelom uzorku odgajatelja, a grafički prikaz je u grafu 1.

Tablica 1. Prikaz deskriptivnih podataka za ukupan rezultat u upitniku (N=150)

	M	SD	Min	Max
Ukupan rezultat	34,57	4,87	19	48

Graf 1. Distribucija rezultata na upitniku o poznavanju kiča

U drugom dijelu anketnog upitnika u pitanju pod brojem 11 tražilo se od ispitanika da zaokruže slovo ispred slike za koju smatraju da je primjer kiča. Bilo je moguće zaokružiti više odgovora. Ponuđene su sljedeće slike:

A

B

C

D

Slike pod A i D su u ovom anketnom upitniku ponuđene kao opcije koje predstavljaju umjetnička djela. Slika A – Rembrandt „Djevojka s bisernom naušnicom“, slika D – Matisse „Harmonija u crvenom (Crvena soba)“. Slike pod B i C predstavljaju kič u dječjim radovima (šablonski prikaz, vidljiv nedostatak slobode u likovnom izražavanju, bez kriterija).

Zbog šarolikosti dobivenih odgovora u ovom dijelu anketnog upitnika urađena je kategorizacija istih. Odgovori su podijeljeni u tri kategorije :

Kategorija 1 – „u potpunosti raspoznaju kič“

Odgajatelji koji su zaokružili odgovore pod B i C svrstani su u ovu kategoriju.

Kategorija 2 – „djelomično raspoznaju kič“

Odgajatelji koji su zaokružili samo odgovor pod B ili samo odgovor pod C te ispitanici koji su točnim odgovorima pridodali i sliku D.

Kategorija 3 – „u potpunosti ne raspoznaju kič“

Odgajatelji koji su zaokružili sliku pod D ili su smatrali da nijedna od ponuđenih slika ne predstavlja kič.

Od 150 ispitanika, nitko nije zaokružio sliku pod A, njih 32 je zaokružilo sliku B, 21 ih je zaokružilo sliku pod C, 42 sliku pod D. Čak 19 ispitanika smatra da nijedna od ponuđenih slika ne predstavlja kič.

Neki sudionici su se odlučili na više ponuđenih odgovora. Slike pod B i C zaokružilo je dvanaest ispitanika. Slike pod B i D zaokružilo je jedanaestoro ispitanika. Osam ispitanika zaokružilo je slike pod C i D, a njih je petero zaokružilo slike B, C i D.

U tablici broj 2 prikazani su rezultati kategorizacije.

f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
12	50	-38	1444	1444/50=28,88
77	50	27	729	729/50=14,58
61	50	11	121	121/50=2,24
				$\Sigma = 45,88$
$\Sigma \frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t} = \chi^2 = 45,88$				

Tablica 2. Prikaz deskriptivnih podataka prema kategorizaciji odgovora ispitanika

Imamo samo jednu varijablu s jednim nizom rezultata, broj stupnjeva slobode računali smo prema formuli $N - 1$, pri čemu je N ukupan broj ćelija. U kategorizaciji imamo tri ćelije (u

potpunosti prepoznaju kič, djelomično prepoznaju kič, u potpunosti ne raspoznaju kič), broj stupnjeva slobode je $3 - 1 = 2$. U tablici granične vrijednosti hi kvadrata uz 2 stupnja slobode, a na razini značajnosti $P = 0,005$, granična vrijednost je 5,991. Kako je izračunata vrijednost 45,88 veća od 5,991 zaključujem da treba odbaciti postavljenu hipotezu. S obzirom na dobivene rezultate izgleda da odgajatelji nemaju ili djelomično posjeduju sposobnost prepoznavanja kiča.

H2: Odgajatelji s dužim radnim stažem manje će prepoznavati kič u odnosu na odgajatelje s kraćim radnim stažem.

Kako bi se ispitala druga hipoteza ovog istraživanja provedena je analiza varijance s 5 nezavisnih skupina gdje su u prvoj skupini odgajateljice sa radnim stažem od 0 do 10 godina, u drugoj skupini od 10 do 15, u trećoj skupini od 15 do 20, četvrta skupina činila je odgajateljice sa radnim stažom u trajanju od 25 do 30 godina, te u petoj skupini odgajateljice s 30 i više godina radnog staža. Prikaz rezultata ovih ispitanika u svakoj od skupina može se vidjeti u tablici 3.

Tablica 3. Prikaz deskriptivnih podataka na upitniku poznavanja kiča ispitanika u različitim dobnim skupinama

	M	SD	Min	Max	N
0 - 10	34,52	6,18	19	45	33
10 - 15	35,39	4,35	25	42	28
15 - 20	34,91	4,78	26	42	23
25 - 30	33,18	4,68	26	43	28
< 30	35,05	4,18	19	48	38
Ukupno	34,57	4,87	19	48	150

Levenov test je pokazao da su varijance homogene, čime je zadovoljen preduvjet za analizu varijance. Rezultati analize varijance pokazuju da ne postoji razlika u poznavanju pojma kiča između skupina različite dužine staža, odnosno hipoteza o manjem prepoznavanju kiča odgajateljica s dužim radnim stažem nije potvrđena.

8. ZAKLJUČAK

U ovom se radu pokušalo otkriti prepoznaju li odgajatelji kič te povezanost staža sa prepoznavanjem istog. Također stavljen je naglasak na važnost prepoznavanja ovog negativnog fenomena koji se sve češće pojavljuje u našoj svakodnevici i ima velik utjecaj na odgoj, samo dijete i društvo. Gledajući rezultate dobivene prethodno izloženim istraživanjem, možemo zaključiti da odgajatelji nemaju ili djelomično imaju sposobnost prepoznavanja kiča, te da duljina staža ne utječe na tu sposobnost.

Zbog ključne važnosti odgajateljeve uloge i uloge predškolske ustanove u životu djeteta i njegova daljnjeg razvoja, važno je da je odgajatelj likovno educiran i upoznat sa svim prednostima koje umjetnost donosi u razvoj djeteta ka ostvarenoj ličnosti. Takvo poznavanje umjetnosti neophodno uključuje i poznavanje pojma kič, prepoznavanje istog i svjesnosti onoga što njegova pojava donosi.

Smatram da se u našim predškolskim ustanovama likovne aktivnosti sve više pretvaraju u „aktivnosti domaćinstva“, djecu bi trebalo izlagati pravim vrijednostima koje umjetnost donosi. Idelna mjesta za to su muzeji i galerije, koji osim svoje kulturne imaju i odgojno obrazovnu funkciju. Na takvim mjestima djeca u potpunosti mogu doživljavati vrijedna umjetnička djela i u skladu s tim izražavati svoje osjećaje i misli.

Upravo zbog toga ovdje nam se nameće termin cijeloživotno učenje. Konceptija cijeloživotnog učenja nastala je upravo iz razloga što se količina novih znanja i spoznaja iz dana u dan sve više povećava, dok postojeće znanje sve brže zastarijeva. Unaprijeđivanjem znanja i vještina tijekom cijelog života odgajatelju omogućuje bolje razumijevanje djeteta i njegovih potreba.

9. LITERATURA

1. Dorfles, G. (1997.). Kič – Antologija lošeg ukusa. Zagreb: Golden marketing.
2. Gronow, J. (2000.). Sociologija ukusa. Zagreb: Jesenski i Turk.
3. Horvat-Pintarić, V. (1979.). Od kiča do vječnosti. Zagreb: Naklada CDD.
4. Anić, V., Brozović Rončević, D., Goldstein, I., Goldstein S., Jojić, Lj., Matasović, R., Pranjković, I. (2004.). Hrvatski enciklopedijski riječnik, Nes-Per. Zagreb: Novi Liber
5. Huzjak, M. (2006.). Kič i kako ga prepoznati: o temi i sadržaju u umjetnosti. Akademija- časopis za umjetnost i kulturu ALU Široki Brijeg, 1, 1; 71-172
6. Starčević, G. (2015.). Kič kao izraz duha vremena,

Na adresi:

<https://www.docdroid.net/ued2/lamed-4-2015.pdf>

7. Zbornik umjetničko znansvenih skupova 2009.-2011. Umjetničko djelo u likovnom odgoju i obrazovanju. ECNSI- Europski centar za sustavna i napredna istraživanja, Zagreb Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

10. PRILOZI

Prilog 1

UPITNIK

Poštovani/e, molim Vas da pažljivo ispunite ovaj upitnik i iskreno odgovorite na postavljena pitanja kako bih dobila što točnije podatke. Podaci će se koristiti isključivo u svrhu završnog rada. Anketa je anonimna.

ZAOKRUŽI				
Spol	Vrtićka skupina	Vrtić	Program doškolovanja	Radni staž
M Ž	mlađa/srednja/ starija dobna skupina mješovita skupina	grad selo otok	da ne	0-10 10-15 15-20 25-30 30-35

U sljedećim tvrdnjama zaokružite broj koji odgovara Vašem slaganju s tvrdnjom.

1	2	3	4	5
uopće se ne slažem	uglavnom se ne slažem	nit se slažem, nit se ne slažem	uglavnom se slažem	u potpunosti se slažem

TVRDNJE	SKALA
1. Pojam „kič“ se odnosi samo na likovnu umjetnost.	1 2 3 4 5
2. Pojam „kič-čovjek“ označava „korisnika lošeg ukusa“ ili način na koji čovjek lošeg ukusa shvaća, doživljava ili se odnosi prema umjetničkom djelu.	1 2 3 4 5
3. Kič stvaraju ljudi koji nemaju likovnog obrazovanja.	1 2 3 4 5
4. „Kič“ je loše izvedena umjetnička zamisao i najčešće je kopija originala koji se vrjednuje kao vrijedno umjetničko djelo.	1 2 3 4 5
5. Kič je niskovrijedno stvaralaštvo s umjetničkim pretenzijama i ciljem dostupnosti što širem krugu ljudi.	1 2 3 4 5
6. Kič se odnosi na oblike popularne umjetnosti i masovne zabave, pogotovo kada oni imaju obilježja sentimentalnosti.	1 2 3 4 5
7. Masovna kultura je pridonjela širenju kiča.	1 2 3 4 5
8. Pravilno vođenje likovnih aktivnosti sprječava pojavu kiča u dječjem vrtiću.	1 2 3 4 5
9. Važno je da je odgajatelj likovno educiran.	1 2 3 4 5
10. Česta uporaba glittera pridonosi pojavi kiča u dječjim likovnim radovima.	1 2 3 4 5

11. Zaokružite slovo ispred slike za koju smatrate da je primjer kiča:

A)

B)

C)

D)

Obrazac P.O.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

kojom ja PETRA MIROŠEVIĆ, kao autor/ica završnog rada dajem suglasnost Filozofskom fakultetu u Splitu, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

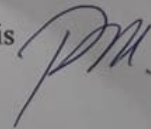
KIČ U DJEČJEM VRTIĆU

koristi na način da ga, u svrhu stavljanja na raspolaganje javnosti, kao cjeloviti tekst ili u skraćenom obliku trajno objavi u javnoj dostupni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu, Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Splitu te Nacionalne i sveučilišne knjižnice, a sve u skladu sa *Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima* i dobrom akademskom praksom.

Korištenje završnog rada na navedeni način ustupam bez naknade.

Split, 1.09.2018.

Potpis

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja PETRA MIROŠEVIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice ranog i predškolskog odgoja / obrazovanja, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 1.09.2018

Potpis PM

11. SAŽETAK

U okviru ovog rada provedeno je istraživanje o kiču u dječjem vrtiću. Rad se sastoji od teorijskog i empirijskog dijela.

U prvom dijelu rada govori se o umjetnosti, kiču kao društvenom fenomenu, kiču u dječjem vrtiću te poticanju dječje kreativnosti.

U drugom, empirijskom dijelu provedeno je istraživanje, koje je za cilj imalo utvrditi razinu sposobnosti odgajatelja u prepoznavanju kiča, te utjecaj radnog staža na isto. Istraživanje je provedeno na uzorku od 150 odgajatelja, na području Dubrovnika, Splita i Zagreba. Kao instrument korištena je Likertova skala uz pomoć koje su odgajatelji procjenjivali koliko se slažu odnosno ne slažu s datim tvrdnjama. U drugom dijelu anketnog upitnika ispitanicima su ponuđene četiti slike, a tražilo se da zaokruže slovo ispred slike za koju smatraju da je primjer kiča. Prikupljeni podaci su pokazali kako postavljene hipoteze treba odbaciti, odnosno da odgajatelji ne prepoznaju kič ili ga djelomično prepoznaju u teoriji i praksi.

12. SUMMARY

The work on this paper included a survey of kitsch in kindergartens. The project consisted of theoretical and empirical part.

The first section concerns art in general, kitsch as a social phenomenon, kitsch in kindergartens as a specific topic and ways of encouraging children's creativity.

The second, empirical part involves a study aimed to determine the level of educators' capacity to recognize the kitsch and the impact of their work experience on that capacity. The study was conducted on a sample of 150 educators in the area of Dubrovnik, Split and Zagreb. Likert scale was used by the educators as a measuring tool, to assess how much they agreed or disagreed with the given statements. In the second part of the questionnaire, four pictures were offered to the respondents, and they were asked to round the letter in front of the picture they considered to be an example of kitsch. The collected data showed that the original hypotheses should be rejected and that the educators did not or only partially recognized kitsch, both in theory and in practice.